

Хроніка

ВОСЬМИЙ ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ СЕМІНАР ІЗ ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ У ПОЛТАВІ

28 – 29 березня 2013 року у стінах Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка проходив Восьмий Всеукраїнський науково-практичний семінар «Актуальні питання всесвітньої історії та методика їх викладання». З ініціативи проректора з науково-педагогічної роботи ПНПУ імені В.Г. Короленка, завідувача кафедри всесвітньої історії та методики викладання історії, професора Б.В. Года останні три семінари поспіль мають певну тематичну спрямованість. Після розгляду проблем історії освіти, становлення і розвитку політичних систем країн світу учасники і гості цього річного наукового зібрання мали нагоду заслухати доповіді і виступи, взяти участь у дискусіях на тему «Культура і духовне життя народів світу від найдавніших часів до сучасності».

Нинішній форум мав ще декілька особливостей. По-перше, оргкомітет, який очолював професор Б.В. Год, запросив до участі в роботі семінару всіх учителів історії та культурологічних дисциплін шкіл міста Полтава. Вони мали можливість безпосередньо отримати конкретні теоретичні та методичні рекомендації з проблем основних закономірностей та тенденцій розвитку культури та духовного життя народів світу від найдавніших часів до наших днів. По-друге, нинішній захід став своєрідною презентацією кафедри всесвітньої історії та методики викладання історії у рамках ювілейних дат 2013 – 2014 років – восени 2013 року виповниться 95 років з дня заснування колись єдиного історико-філологічного факультету, а наступного 2014 року університет буде відзначати свій столітній ювілей.

Тому у вступному слові голова оргкомітету науково-практичного семінару професор Б.В. Год окреслив головні віхи історії становлення і розвитку кафедри всесвітньої історії та методики викладання історії, викладачів. Присутні згадали багатьох викладачів, які працювали у її складі, наприклад, тих, хто нині працюють у Києві (Р.В. Майборода, В.В. Ставнюк) та Москві (О.Ю. Поляков); тих, хто своєю натхненою працею створював імідж кафедри як висококваліфікованої за рівнем знань, вимогливої до студентів і по-своєму оригінальної у спілкуванні з ними. Імена М.О. Авдєєвої, М.В. Баки, В.С. Воловика, О.М. Мельнікова, О.Х. Соколовського увійшли в пам'ять багатьох поколінь випускників історичного факультету.

Завдяки зусиллям організаторів, зокрема й особисто професору Б.В. Году, до початку роботи наукового семінару було видрукувано збірник наукових праць, який був представлений на книжковій виставці разом з іншими науковими та науково-методичними працями, авторами яких є викладачі кафедри всесвітньої історії та методики викладання історії ПНПУ.

Науково-практичний семінар традиційно працював за трьома напрямками. Робота першої секції була присвячена методологічним принципам дослідження культури. Н.І. Головіна (м. Полтава) зупинилася на розумінні самого поняття «культура», на його багатозначності, наголосивши на тому, що вона «має різний зміст і різний сенс не тільки в повсякденній мові, але і в різних науках і філософських дисциплінах». Тим актуальнішим є оволодіння методами дослідження культурних форм, які виокремила і охарактеризувала доповідачка. В.І. Рашковська (м. Сімферополь) у своєму виступі зауважила, що за рамками історико-педагогічних досліджень залишилася педагогічна спадщина давніх християнських шкіл. Проте, саме в них було розроблено теоретико-методичні напрями духовного розвитку особистості, зокрема, освітній, духовно-практичний та громадянсько-патріотичний. Вони і стали предметом розгляду дослідниці. Г.Є. Аляєв (м. Полтава) зазначив, що у сучасному світі інтенсивно розвиваються різноманітні процеси, що трансформують сферу релігійності, зокрема, й організаційні форми релігійних конфесій. Тому він зосередив свою увагу на окресленні та аналізі деяких віросповідно-організаційних новацій сучасної релігійності.

Учасники роботи другої секції розглянули дискусійні проблеми історії культури та духовного життя народів світу. До проблем культури епохи античності звернулися декілька виступаючих. Так, В.В. Ставнюк (м. Київ) підійшов до аналізу змісту «архаїчної революції» – періоду докорінного зламу в розвитку давньогрецького суспільства – з точки зору тих «фундаментальних перетворень, що мали своїм результатом утворення поліса, полісної організації і, зрештою, всієї полісної цивілізації». Разом з тим він виклав свої міркування стосовно тих змін (у тому числі й формування своєрідної культури, базованої на принципах раціоналізму), які пов'язані з утворенням полісу «як основного економічного, соціально-політичного та культурного феномена» античності.

Ю.М. Левченко (м. Полтава) проаналізував погляди античного мислителя Платона щодо морально-духовного удосконалення особистості та її ролі у духовному житті суспільства. В.О. Рибачук (м. Полтава) запропонував аналіз характеру взаємодії і форм синтезу античного раціоналізму і давньоєврейської релігії в духовній культурі пізнього еллінізму.

Міфотворчість, як одне з найважливіших явищ культурної історії людства, дослідила Л.Б. Кулікова (м. Херсон). Зазначивши, що в міфі переплетені зародкові елементи релігії, філософії, науки, мистецтва, вона розповіла про те, як вивчалися у школах античної доби міфологія і класична література, які використовувалися для цього форми і методи навчання.

Проблема особливостей навчання і виховання розглядалася ще рядом доповідачів. Так, Б.В. Год (м. Полтава) з'ясував місце і роль духовної виховної традиції в еволюції східнослов'янського суспільства XVI – початку XVII століття. Ним було виокремлено напрями впливу європейської гуманістичної ідеології на формування духовної культури населення східнослов'янських земель досліджуваного періоду. С.П. Сагатчук (м. Волоколамськ Московської обл., Російська Федерація) зазначила, що виховання моральності повинно стати такою ж важливою задачею, що й передача знань. У процесі морального виховання сучасної молоді в Росії вона виокремила роль сім'ї, школи, звернення до духовної і культурно-історичної спадщини Росії, до вічних ідеалів. Н.В. Год (м. Полтава)

показала бачення Еразмом Роттердамським місця і ролі духовного виховання в становленні всебічно розвиненої високодуховної особистості. Вона наголосила, що поміж етичних норм християнства гуманіст особливого значення надавав тим, що стосуються взаємин між людьми – братерству, співробітництву, взаємодопомозі, любові – усьому тому, що впродовж тисячоліття не втратило актуальності. У центрі уваги повідомлення С.А. Карікова (м. Харків) була реформаторська діяльність Йоганна Бугенхагена – теолога, викладача, священнослужителя, соратника і близького друга Мартіна Лютера.

О.П. Лахно (м. Полтава), згадавши про існування можливих релігійних альтернатив, поміж яких правляча еліта Київської Русі могла вибрати монотеїстичну релігію на зміну язичництву, у своєму виступі зупинився на одній з них, мало дослідженій в історіографії, – реформування язичництва до рівня монотеїстичної релігії Київської Русі. Проведений дослідником аналіз тогочасних перспектив реалізації кожного з існуючих тоді варіантів для духовного розвитку середньовічної Київської держави, визначив, що прийняття християнства «не було наперед визначеним та неминучим актом, а тим більше єдиним».

На продовження релігійної тематики Л.М. Швець (м. Полтава) проаналізував процес виникнення жebraкуючих чернечих орденів та основних принципів їхнього функціонування. Ю.В. Вільховий (м. Полтава) розповів про християнські течії в Китаї, про їхнє виникнення, поширення та сучасний стан, про вплив християнства на суспільні відносини в Китаї. Н.Я. Цехмістро (м. Полтава) зупинилася на особливостях символіки та специфіки художньо-образної мови канонічної православної ікони, як особливого виду мистецтва, який створювався на основі молитовно-містичного досвіду православної церкви.

Крім того у другій секції були представлені доповіді І.В. Цебрій (м. Полтава) про значення середньовічних символів у духовному житті сучасного західного суспільства; Н.В. Беседіної (м. Полтава) про передумови виникнення і розвитку культури «японського ренесансу», особливостей творчого засвоєння японською придворною аристократією культурної спадщини сусіднього Китаю на засадах гармонійного поєднання власного і запозиченого; Т.В. Тронько (м. Полтава) про причини, умови та основні напрями розгортання благодійної діяльності в Російській імперії другої половини ХІХ – на початку ХХ століття та О.В. Лук'яненка (м. Полтава) про атеїстичну роботу освітян України доби «відлиги».

Секція «Методичні аспекти викладання історії культури та духовного життя народів світу» викликала найбільший інтерес серед запрошених на семінар вчителів. На ній були заслухані доповіді О.Ф. Турянської (м. Луганськ) про особистісно орієнтоване навчання історії в сучасній школі, його співвідношення з компетентнісним підходом; Г.В. Буткалюк (м. Київ) про формування гендерної ідентичності старшокласників у процесі навчання історії; В.П. Андрієвської (м. Київ) про методи навчання при структуруванні навчального матеріалу з дисципліни «Всесвітня історія» у вищих навчальних закладах I-II рівня акредитації.

Особливу зацікавленість присутніх викликали практичні рекомендації по вивченню розвитку культури та духовного життя народів світу. Так, Т.П. Демиденко (м. Полтава) розглянула методичну складову розв'язання проблеми формування стійкого інтересу молоді до вивчення духовної культури як

органічної частини загального курсу історії. Нею були запропоновані різні приклади мотивації вивчення тем, присвячених питанням культури, та нетрадиційні форми проведення уроків, зокрема, урок-салон. С.В. Расулова (м. Амвросіївна Донецької обл.) розробила конкретні методичні рекомендації і сценарій проведення уроку з всесвітньої історії (9 клас) на тему «Розвиток науки і техніки. Духовне життя народів Європи та Америки наприкінці XVIII – у XIX століттях».

На завершальному етапі роботи семінару був проведений неформальний «круглий стіл», модератором якого виступив професор Б.В. Год. Були обговорені питання організації в школах наукової роботи з історії, тематики, виконання та оформлення учнівських робіт по лінії МАН, відбувся обмін думками щодо організації роботи курсів підвищення кваліфікації вчителів. Присутні подякували за надану можливість взяти участь у роботі науково-практичного семінару, за цікаві і змістовні педагогічні практики студентів у школах міста, висловили свої побажання щодо подальшої співпраці з викладачами кафедри всесвітньої історії та методики викладання історії та студентами історичного факультету Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка. Таким чином, проведення Восьмого Всеукраїнського науково-практичного семінару «Актуальні питання всесвітньої історії та методика їх викладання» мало і не аби яке профорієнтаційне значення.

Т. В. Тронько